

BEVEZETÉS¹

Az osztrák probléma egyike a legnehezebbeknek, melyek a modern politikai küzdelmek terén helyezkednek el. Ez a tanulmány nem vállalkozhat egy teljes körű vizsgálatra, mivel a vizsgált anyag több kötetet tenne ki, csupán arra törekedtem, hogy a lényegét és a jellegzetes vonásokat feltárjam. Mindezelőtt kihagytam mindazt, ami Magyarországra vonatkozik; csak azt a magyar vonatkoztatású kérdést ismertettem, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy megértsük az Ausztriában² lévő általános helyzetet, és ami közvetlen kapcsolatban van a cseh és osztrák kérdéssel.

Végeredményben az osztrák–magyar kiegyezés megkötése óta,³ az osztrák és csehországi közvélemény úgy tekint Magyarországra, mint egy többé-kevésbé külföldi államra és az Ausztrián belül dúló jelenlegi küzdelmekben Magyarország befolyása nem túl nagy. Ezen kívül, Magyarország mindig is különleges helyzetben volt, és az osztrák küzdelmek nagymértékben tőle függetlenül mentek végbe. Csak az 1848–1867-es időszak alatti magyar, osztrák és cseh kérdések kapcsolódtak szorosan egymáshoz, illetve, a három országban ezek megoldására irányuló kísérletek voltak közösek.

Ha kihagyjuk a magyar kérdést, az osztrák probléma úgy tűnhet számunkra, mint nemzetiségi konfliktus. Azonban itt még nem foglalkoztam sem a lengyelek és a galíciai rutének közti küzdelmekkel, sem a Monarchia déli részén élő olaszokéval. Éppúgy csak általánosságban beszélek a délszlávokról. Megelégszem azzal, hogy megvizsgálom a cseh kérdést, illetve a csehek küzdelmeit a németek és a dinasztia ellen. Végeredményben a cseh kérdés az osztrák probléma csomópontja, és megoldása szükségszerűen magával vonja az Ausztriában lévő összes nemzetiségi küzdelem megoldását is. A csehek és németek közti küzdelmek egy fél évszázad óta megbénítanak minden politikai fejlődést Ausztriában és közvetlen következményük, hogy ott a parlamenti kormányzás nem tudott komolyan megszilárdulni. Ebből egy egész sor végzetes következmény született, akár az egész államra, akár a két harcban álló nemzetiségre nézve. Mára a helyzet mindenki számára elviselhetetlenné vált. Komoly kísérleteket kell tennünk, akár elméleti, akár gyakorlati szinten, hogy végezzünk ezzel az örökös kérdéssel.

¹ A „Bevezetés” az 1–5. oldalig tart.

² Beneš Ausztria alatt az Osztrák–Magyar Monarchia „Lajtántúli” területeit, azaz az ún. Osztrák Császárságot érti.

³ Beneš itt az 1867-es osztrák–magyar kiegyezésre gondol.

Anélkül, hogy mélységében elemeztem volna a részleteket, általános vonásaiban igyekeztem bemutatni a cseh nép politikai fejlődését, az eszmény és az igazság felé irányuló harcait. Igyekeztem meghatározni mi a Habsburg dinasztia felelőssége az osztrák nép szenvedélyes harcaiban. Végeredményben, a dinasztia központosító erőfeszítései az osztrák kérdés valódi lényege. Az osztrák nemzeti harcok legnagyobb része az udvar centralizmusa ellen irányult. A szláv nemzeteknél, a más nemzetek elleni harc szinte teljesen egybeolvad a centralizáció elleni küzdelmekkel.

Végül megpróbáltam bemutatni milyen logikus utat követ ma az osztrák állam, hogy eljusson a probléma megoldásáig. Ez a történelmi előzmények maradványából következik, és mindaz, ami jelenleg készül, már rég megvalósulhatott volna, ha a régi Ausztria minden hatalma össze nem fogott volna egoizmusában, minden modern szellemiség ellen.

Ma úgy tűnik, hogy az osztrák probléma a megoldásához közeledik. Azonban, ez nem megy egyik napról a másikra, de minden osztrák nemzet több-kevesebb határozottsággal kinyilvánította, hogy belefáradtak ezekben a harcokba, melyek csupán fájdalmat okoznak mindenkinek.

Az 1906-ban engedélyezett általános szavazás biztos sokban hozzájárul a probléma végső megoldásához. Csakugyan, hatása már az 1907-es, májusi választásokon érződött. Az általános szavazás az első lépést jelentette Ausztria demokratizálásához, és az osztrák kérdést csupán a teljes demokrácia útján lehet megoldani. Az abszolutizmussal és a centralizmussal az osztrák probléma ugyanolyan kibogozhatatlanná vált, mint napjainkban, amelyet e két rosszal szemben csak egyetlen lehetséges orvossággal, a demokratizálással és a decentralizálással lehet megoldani.

Az általános szavazás bevezetése jó jel a jövő számára, Ausztria fejlődésének egy új szakaszába lépett. A dolgoknak ezt az új állását egy tény jellemzi: a politikai helyzet sokkal szabályosabbá vált, a nemzeti küzdelmeket részben felváltották a gazdasági küzdelmek. Kétségtelen, hogy soha nem fognak eltűnni teljesen, de legalább elvesztették elsődleges szerepüket, és nem kötik le többé Ausztriában az egész közösségi életet.